

www.oljan.fo

Jan Müller

18 - 11 - 2012

Føroyingar virknan leiklut í Arktis

Tað var nýggi rektarin á Fróðskaparsetri Føroya, Sigurð í Jákupsstovu, sum beyð nýggja sendiharranum fyri Arktis, Klavs Holm vælkomnan til Føroya og samkomuna á Østrøm herfyri, har hann greiddi frá strategiini hjá Kongaríkinum fyri Arktis 2011-2020. Sigurð í Jákupsstovu greiddi frá geografisku støðu og tilknýti Føroya til arktiska økið, har vit liggja í sjálvum útjaðaranum. Eitt nú uppliva føroyingar sítt veðurlag sum arktiskt, nú helvtin av økinum má sigast at hava arktiskt veðurlag, har meðalhitin í heitasta mánaðinum er niðan fyri 10 stig. Hann vísti á, at fiskivinnan hevur verið mest týðandi vinnan í Føroyum seinastu 140 árinum, og fyrriuttan at hava veitt í føroyskum havøki, hava føroyskir fiskimenn eisini leitað upp fiskigrunnarnar í tí arktiska økinum, við Ísland, Grønland, New Foundland, Labrador, Barentshavinum og norðan fyri Svalbard og oftani undir sera torførum umstøðum. So føroyingar hava verið virknir í tí arktiska økinum í mong ár. Rektarin legði aftrat, at sjónligu veðurlagsbroytingarnar, sum lata upp fyri sigling og útvinnan av ráðevnum hava við sær sera stóran geopolitiskan áhuga fyri økinum. Og har er Grønland eitt gott dømi, tí har verður leitað eftir olju, søkt verður um loyvi at fara undir námsvirksemi og somuleiðis um loyvi at byggja risastórar orkustøðir til framleiðslu av aluminium. Somuleiðis ger okkara felags kongaríki íløgur í at savna inn data og gransking til tess at løggilda krøvini um ein víðkaðan landgrunnuttan fyri 200 fjórðingar, í Føroyum og í Grønlandi. Sigurð í Jákupsstovu vísti á, at tað setir stór krøv til tey smærri samfeløgini í Arktis at kunna handfara allar teir stóru spurningarnar, sum ovurstór troytan av tilfeinginum hevur við sær. Og tað krevur eina stóra og fleirstreingjaða ekspertisu at seta teir umhvørvisligu og búskaparligu avleiðingarnar inn í ein samfelagsligan samanhang. Neyðugt er í mongum førum at leita sær henda serkunnleika, tí lokalsamfelagið nær ikki

nóg skjótt sjálfvtt at byggja upp tann neyðuga serkunnleikan. Sæð frá einum demokratiskum sjónarhorni kann hetta verða ræðandi hinvegin er hetta eisini ein móguleiki hjá teimum smærri samfeløgum at fjøltátta sín búskap og harvið menna og styrkja lokalsamfelagið. Rekarin helt tí, at kynstrið er at gjøgnumføra hesa broytingartilgongd uppá ein fyri samfelagið gjøgnumskygnan og burðardyggan hátt, sum kann skapa eitt varandi vakstrargrundarlag, ið byggir á útbúgving, gransking og menning og eina íløgu í tilfeingisrentuna í økinum til tess at verja umhvørvi og mentanararv. Okkara lærði háskúli ynskir at styrkja granskingina og útbúgvingar innan eina burðardyggan menning hjá teimum smærri samfeløgum í Arktis og hava í tí sambandi lagt upp til eitt samstarv við fyra onnur universitet í Vestnorði um at stovna eina felags tvørfakliga norðurlandska masterútbúgving í burðardyggari samfelagsmenning, har dentur verður lagdur á at handfara tær avbjóðingar, sum økið og tess fólk ganga á mœti. Hann helt til endans fyri, at tað má vera ein sjálfvlgja, at íbúgvararnir í Arktis hava ein virknan leiklut í arbeiðinum at orða og seta í verk eina felags arktiska strategi, sum gagnar økinum, fyrst og fremst. Tí er tað umráðandi, at tað gjøgnum útbúgving, gransking og dialog verður sett út í kortið eitt felags consensus um, hvussu økið skal mennast. Arktiska Ráðið er og eigur at vera nettupp ein katalysatorur fyri hesi gongd. ' Mynd Frá tiltakinum á Østrøm í Havn um Arktis. Rektarin á Fróðskaparsetrinum tosar her við arktiska sendharran fyri Kongaríkið og Ríkisumboðsmannin í Føroyum.